

Pienimuotoinen ja vähäriskinen elintarvikkeiden valmistus ja myynti

Webinaari 5.10.
Johanna Mattila
Projektipäällikkö
Turun yliopiston Brahea-keskus

Turun yliopisto
University of Turku

Aitoja makuja opasperhe

"Uusia helpotuksia ruokabisneksen aloittamiseen: Toiminta ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta", Elintarvike ja Terveys- lehti 3:2016

Oppaat ovat vapaasti ladattavissa
<http://www.aitojamakuja.fi/suoramyynti/index.php>

Turun yliopisto
University of Turku

Uusia helpotuksia kokeilukulttuurille ja matalan kynnyksen aloitukselle

- tilanteet, joista ei tarvitse tehdä elintarvikehuoneistoilmoitusta

1) ELINTARVIKEALAN TOIMINTA TAPAHTUU SAMASSA HUONEISTOSSA KUIN TOIMIJAN HARJOITAJAMA MUU ELINKEINOTOIMINTA

2) TOIMIJA ON YKSITYINEN HENKIÖ

3) TOIMINTAA EI VOIDA PITÄÄ ELINKEINON HARJOITTAMISENA

Elintarvikelain 13 §:n 6 momentin mukaan elintarvikehuoneistoilmoitusta ei tarvitse tehdä silloin, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä.

Verottajan näkökulmat pienimuotoiselle elinkeinotoiminnalle www.vero.fi

Tuoteryhmien riskiluokitukset

1) vähäriskisiä tuotteita ovat esimerkiksi leivät, piparkakut ja muut huoneenlämmössä säilyvät leivonnaiset, myllytuotteet.

2) kohtalaisen riskin tuotteita ja toimintaa ovat mm. kasvis-, hedelmä- ja marjajalosteiden valmistus ja myynti, kuten mehut, hillot, kasvisjalosteet.

Näitä tuotteita voi valmistaa koemarkkinointi -tarkoituksessa ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta korkeintaan yhden vuoden ajan, mutta ei säännöllisesti.

3) Erityisen helposti pilaantuvia tuotteita ja näin ollen elintarvikeeturvallisuuden kannalta riskialttiita tuotteita ovat esimerkiksi *kalat ja jalostetut kalastustuotteet* (ml. rapu, mäti, äyriäiset, graavikala, kalasäilykkeet), *lihat ja lihavalmisteet, maito ja kerma, tuorejuustot, ruoanvalmistus* (kuten kaalikääryleet), *konditoriatuotteet* (kuten voileipä- ja täytekakut), joiden käsittelystä, valmistamisesta ja myynnistä tulee tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus tai olla hyväksytty laitos.

1) ELINTARVIKEALAN TOIMINTA TAPAHTUU SAMASSA HUONEISTOSSA KUIN TOIMIJAN HARJOITAJAMA MUU ELINKEINOTOIMINTA

Voiko maatilayrittäjä aloittaa omien alkutuotannon tuotteiden vähäriskisen jalostuksen ja myynnin ilman elintarvikehuoneisto-ilmoitusta? Esimerkiksi, viljasta myllytuotteita sekä leivonnaisia?

Kyllä, jos valmistettavat tuotteet ovat vähäriskisiä ja vuosittainen myynti jää alle 10 000 euron. Tämän jälkeen toiminnasta tulee tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Voiko maatilayrittäjä aloittaa omien ja pienessä määrin myös muiden maatilayritysten alkutuotannon tuotteiden vähäriskisen jalostuksen, esimerkiksi, viljasta myllytuotteita sekä leivonnaisia? Kyllä, kun valmistettavat tuotteet ovat vähäriskisiä ja vuosittainen myynti jää alle 10 000 euron. Tämän jälkeen toiminnasta tulee tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Voiko maatilayrittäjä aloittaa mehujen ja hillojen valmistamisen ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta? Kyllä, kohtalaisen riskin omaavia elintarvikkeita, kuten mehut ja hillot, voi valmistaa ja myydä koemarkkinointi -tarkoituksessa korkeintaan vuoden ajan, mutta ei säännöllisesti. Tämän jälkeen toiminnasta tulee tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

1) ELINTARVIKEALAN TOIMINTA TAPAHTUU SAMASSA HUONEISTOSSA KUIN TOIMIJAN HARJOITAJAMA MUU ELINKEINOTOIMINTA

Esimerkki 1: Luomuviljatilallamme on paljon omenapuita, puristamme omalla laitteella tuoremehua ja sivutuotteena syntyy paljon tuoresosetta. Onko tuoremehu ja tuoresose vähäriskinen tuote, jota voisimme myydä suoraan kuluttajille esim. REKO-renkaan kautta?

1) ELINTARVIKEALAN TOIMINTA TAPAHTUU SAMASSA HUONEISTOSSA KUIN TOIMIJAN HARJOITTAJAMA MUU ELINKEINOTOIMINTA

Kesäkahvilat esimerkiksi marjatilan yhteydessä

- Jos tarjottavat ovat vähäriskisiä ja toiminta rajoittunut esimerkiksi marjanpoimintasesonkiin, ei erillistä elintarvikehuoneistoilmoitusta tarvitse kesäkahvilasta tehdä. Käsienvesupisteeksi riittää kylmä vesi ja desinfiointiaine.

1) ELINTARVIKEALAN TOIMINTA TAPAHTUU SAMASSA HUONEISTOSSA KUIN TOIMIJAN HARJOITTAJAMA MUU ELINKEINOTOIMINTA

Tilapuoti

Voiko maatilayrittäjä perustaa tilapuodin, jossa on myynnissä omien alkutuotannon tuotteiden lisäksi myös muiden maatilayritysten alkutuotannon tuotteita ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta?

Kyllä, jos myynnissä on ainoastaan vähäriskisiä alkutuotannon tuotteita ja vuosittainen alkutuotannon tuotteiden myynti jää alle 10 000 euron. Huomioithan, että omien alkutuotannon tuotteiden suoramyyntiin kuluttajille ja paikalliseen vähittäismyyntiin ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta rajaavat kilomäärät, joita on esitetty Alkutuotannon tuotteiden suoramyynti -sivujen taulukossa. Alkutuotannon tuotteita ovat mm. kasvikset ja hedelmät sekä viljat ja sienet, hunaja, luonnonvaraiset marjat ja sienet, ternimaito ja kananmunat.

POIKKEUKSET: Kuitenkaan maatilayrittäjä ei voi myydä tilapuodistaan toisen tilan tuottamaa raakamaitoa. Ternimaitoakin saa myydä vain jäädytettynä (vähintään -12 °C:een). Toisen tilan tuottamia kananmunia voi myydä vain poikkeusalueella*, ellei munia ole läpivalaistu, painoluokiteltu ja leimattu.

* nk. poikkeusalueen, joka käsittää entiset Lapin, Oulun ja Ahvenanmaan läänit sekä Itä-Suomen läänissä sijaitsevat Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat, tuottaja voi toimittaa tuottamiaan kananmunia paikallisiin vähittäis-kauppoihin enintään 30 000 kg vuodessa ilman laatu- ja painoluokitusta sekä leimausta (Valtioneuvoston asetus1258/2011 3 § kohta 4).

Kuva: Mira Lahtinen

Esimerkki: Voiko maatilayrittäjä kuljettaa toisen maatilayrityksen alkutuotannon tuotteita pl. raakamaito ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta?

Kyllä voi. Kuljetuksissa tulee kuitenkin noudattaa hyviä hygieenisiä toimintatapoja sekä huolehtia sopivista kuljetuslämpötiloista. Jos auto painaa yli 2 500kg, tarvitaan ammattiliikennöintilupa. Lisätietoja: www.trafi.fi.

2) TOIMIJA ON YKSITYINEN HENKILÖ

Voiko yksityishenkilö myydä oman ylijäämä kasvissatonsa suoraan kuluttajalle ja vähittäismyyntiin, kuten vanhainkotiin, ravintolaan tai pitopalveluun? Kyllä, tuotannosta ja myynnistä ei tarvitse tehdä alkutuotantoilmoitusta.

Voiko yksityishenkilö myydä kunnan ruokapalvelulle poimimiaan mustikoita ja puolukoita? Kyllä, yksityishenkilö voi myydä vapaasti mustikoita ja puolukoita kunnan ruokapalvelulle.

Voiko yksityishenkilö valmistaa säännöllisesti vähäriskisiä elintarvikkeita myyntiin? Kyllä, yksityishenkilö voi valmistaa säännöllisesti vähäriskisiä elintarvikkeita myyntiin ilman elintarvikehuoneistoilmoituksen tekoa. Esimerkiksi, leipoa joka viikko pikkuleipiä ja myydä niitä kauppaan sekä suoraan kuluttajille. Jos myynti jää alle 10 000 euron, ei pikkuleipien valmistuksesta ja myynnistä tarvitse tehdä elintarvikehuoneistoilmoitusta.

2) TOIMIJA ON YKSITYINEN HENKIÖ

Esimerkki: Yksityishenkilö myy valmistamaansa marenkia torilla. Tuleeko marengista ilmoittaa pakkausmerkinnät?

Kyllä, elintarvikkeita myyvä toimija on aina velvollinen ilmoittamaan tuotteiden ainesosat, mahdolliset allergeenit sekä säilyvyyteen ja käyttöön liittyvät ohjeet. Pakattujen elintarvikkeiden osalta elintarviketiedot tulee lukea pakkauksen etiketissä.

Esimerkki: Voiko yksityishenkilö valmistaa joululaatikoita ja myydä niitä suoraan kuluttajille tuoreena tai jäädytettynä esimerkiksi REKO-lähiruokarenkaiden kautta?

Kyllä, toiminnasta ei tarvitse tehdä elintarvikehuoneistoilmoitusta. Joululaatikoihin tulee kuitenkin laittaa pakkausmerkinnät, josta käy ilmi joista käy ilmi elintarvikkeen nimi, ainesosat, korostetusti allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet, sisällön määrä, vähimmäissäilyvyysaika, erityiset säilytys- ja käyttöolosuhteet sekä toimijan nimi ja osoite. Lisäksi, tuotteen kylmäketjun tulee olla katkeamaton.

3) TOIMINTAA EI VOIDA PITÄÄ ELINKEINON HARJOITTAMISENA (= yhdistysten ja järjestöjen varainkeruu)

- Voiko 4H –yhdistys avata jäätelökioskin kuukauden ajaksi ja myydä tehdasvalmisteista jäätelöä (irtomyyntinä ja valmiiksi pakattuna) ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta?

Kyllä, koska toiminta rajoittuu kesäkauteen ja kioskin tuotevalikoima (vain jäätelöä) on suppea. Jos kioskin tuotevalikoima laajenee tai se on huomattavasti pidempään toiminnassa, tulee toiminnasta tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus ja laatia omavalvontasuunnitelma.

4) ELINTARVIKKEIDEN VALMISTAMINEN MYYNTIIN KOTIKEITTIÖISSÄ

- Hygieeniset toimintatavat
  - Valmistuksen ajallinen erottaminen
  - Asumisesta ei saa aiheutua vaaraa
- Jos valmistus on *ammattimaista* ja *säännöllistä* ja/tai valmistetaan *helposti pilaantuvia* elintarvikkeita, tulee kotikeittiöstä tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus sekä laatia omavalvontasuunnitelma.

Esimerkki 1: Jos yksityishenkilö valmistaa kotikeittiössä voileipäkakkuja, lihapiirakoita ja toimittaa niitä myyntiin, tulee toiminnasta tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus.

Esimerkki 2: Jos yksityishenkilö leipoo leipää kotikeittiössä ja toimittaa sitä paikalliseen kauppaan ja vanhusten taloon (myynti < 10 000 € vuodessa), ei toiminnasta tarvitse tehdä elintarvikehuoneistoilmoitusta.

4) ELINTARVIKKEIDEN VALMISTAMINEN MYYNTIIN KOTIKEITTIÖISSÄ

Esimerkki: Voiko maatilayrittäjä valmistaa kotikeittiössään saaristolaisleipää myyntiin ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta?

Kyllä - maatilayrittäjä voi sivutoimenaan valmistaa vähäriskisiä elintarvikkeita ja myydä niitä vuosittain 10 000 euroon saakka (myynti). Tämän jälkeen toiminnasta tulee tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Voiko kotikeittiössä valmistaa erikoisruokavaliotuotteita, kuten gluteenitonta leipää? Kyllä voi, mikäli tarkkaan huolehditaan (mm. siivous, erilliset työvälineet, työvaatteet) siitä, että gluteeniton elintarvike ei mitenkään joudu kosketuksiin gluteenia sisältävien elintarvikkeiden kanssa. Kotikeittiössä tämä on useimmiten haastavaa ja asia on kulloinkin erikseen harkittava. Gluteenitonta ruokavaliota noudattavien keliaakikkojen terveys on kaikissa aina turvattava.

4) ELINTARVIKKEIDEN VALMISTAMINEN MYYNTIIN KOTIKEITTIÖISSÄ

Esimerkki: Voiko yksityishenkilö valmistaa pienimuotoisesti omassa kotikeittiössään kaalikääryleitä, lihapiirakoita tai muikkukukkoja ja myydä niitä suoraan kuluttajille sekä paikalliseen vähittäismyyntiin?

Kyllä, mutta pienimuotoisestakin valmistuksesta tulee tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus 4 viikkoa ennen toiminnan aloittamista kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Lisäksi, toimittamista paikalliseen vähittäismyyntiin rajoittaa vähäriskisen asetuksen 1258/2011 5 §: 1000 kg + 30 % tuotannosta. Katso lisää Elintarvikkeiden valmistus ja myynti –sivuilta.

4) ELINTARVIKKEIDEN VALMISTAMINEN MYYNTIIN KOTIKEITTIÖISSÄ

Esimerkki: Miten kotikeittiössä tapahtuvaa elintarvikehuoneistotoimintaa valvotaan? Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen käsittelee saapuneen elintarvikehuoneistoilmoituksen sekä arvioi toiminnan riskit. Tämän jälkeen kotikeittiössä tapahtuva elintarvikealan toiminta voidaan tarkastaa virtuaalisesti käymällä läpi omavalvontasuunnitelma sekä esimerkiksi haastattelemalla toimijaa ja tutustumalla toimijan verkkosivuihin.

Ennakkokysymys

- Onko marjojen pakastaminen/jäädystäminen vähäriskistä toimintaa silloin kun niitä
  - käytetään omaa jatkojalostusta varten
  - myydään muille jatkojalostajille
  - myydään jäädystettynä/pakasteina suoraan kuluttajille

VASTAUS

- 1) Lähtökohta: Jäädystäminen on elintarvikkeiden prosessointia, josta tulisi tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus

POIKKEUS yksityishenkilönä toimiminen

Voiko yksityishenkilö myydä tavanomaisessa pakastimessa (=kotipakastin) jäädystämiään oman sadon marjoja suoraan kuluttajille? Kyllä voi. Yksityishenkilö voi jäädystä oman sadon ylijäämä marjoja tavallisessa kotipakastimessa ja myydä niitä suoraan kuluttajille esimerkiksi REKO-renkaiden kautta ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta.

Johanna Mattila

040 565 8121

johanna.mattila@utu.fi

www.aitojamakuja.fi/suoramyynti

Turun yliopisto
University of Turku